

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam

Schriftelijke vragen over lichtkunstwerk Tweede Maasvlakte

Rotterdam, 26 november 2012

Geacht college,

Het Havenbedrijf Rotterdam en de Stichting Kunst en Openbare Ruimte ontwikkelen een aantal kunstprojecten op de Tweede Maasvlakte. Na het succes van *Portscapes 1* besloot het Havenbedrijf Rotterdam opnieuw kunstenaars uit te nodigen om permanente of semi-permanente kunstwerken te maken voor het gebied. Volgens de organisatie zijn ecologie en innovatie daarbij steeds terugkerende thema's.

Voor de editie *Portscapes 2* zijn vier kunstenaars geselecteerd om tot 2013 een project te realiseren. Het Havenbedrijf heeft daar later een vijfde kunstenaar, Daan Roosegaarde, aan toegevoegd met als specifieke opdracht om de twintig windturbines op de zeewering te verfraaien. Woordvoerder Sjaak Poppe maakte onlangs bekend dat het kunstwerk bestaat uit een lijnenspel met gekleurde laserstralen die worden aangedreven door de wieken. Hoe harder het waait, des te heftiger het licht. Roosegaarde zelf vergelijkt het effect met het Noorderlicht.

GroenLinks is groot voorstander van vrijheid voor kunstenaars. Daar staat tegenover dat de zeewering in Natura 2000-gebied ligt en onderdeel uitmaakt van de vogeltrekroute. Jaarlijks passeren zo'n 60 miljoen vogels, die goeddeels de Nederlandse kustlijn volgen. Verlichting heeft invloed op het 'magnetisch kompas' waarmee vogels zich in slechte weersomstandigheden oriënteren. In de buurt van kunstmatige lichtbronnen raken vogels gedesoriënteerd, verliezen zij hun richtinggevoel en gaan ze rondjes vliegen met uitputting tot gevolg. Uit onderzoek blijkt dat vogels vooral verstoord raken door rood licht en minder door groen en blauw. Hoe vogels reageren op sterk bewegende lichtlijnen door de lucht is een vraag die wat GroenLinks betreft beantwoord moet worden. Daarnaast rijst de vraag over het effect van het kunstwerk op onder meer de broedende kolonie Lepelaars op Voorne-Putten.

Dit brengt ons tot de volgende vragen:

1. *Hoe kijkt het college aan tegen het idee om een lichtkunstwerk te bevestigen op de wieken van twintig windturbines op de zeewering van de Tweede Maasvlakte?*
2. *Is het college op de hoogte van de effecten van licht op de oriëntatie van trekvogels?*
3. *Is het college bereid om er bij het Havenbedrijf op aan te dringen onderzoek te laten doen naar de mogelijke effecten van heftig bewegende lichtstralen voor eventuele verstoring van de vogeltrek?*
4. *Is het college eveneens bereid om er bij het Havenbedrijf op aan te dringen eerst in kaart te brengen wat de mogelijke effecten zijn voor broedende kolonies op het eiland Voorne-Putten?*

5. *Hoe verhoudt de aantasting van donkerte zich volgens het college tot Europese regelgeving t.a.v. natuurgebieden die van bovennationaal belang zijn (Natura-2000-gebieden)?*

Het college heeft in 2010 besloten om geen steun te geven aan het voornemen van Eneco om een windpark van 100 megawatt te bouwen voor de kust van de Tweede Maasvlakte. Argument was onder meer dat het park in de nabijheid zou liggen van scheepvaartroutes, dat de effecten op natuur onduidelijk zijn, de molens in Natura-2000 zouden komen en dat een besluit tot het ontwikkelen van een windpark mogelijk zou leiden tot juridische procedures door natuur- en milieuorganisaties. Uit een rondgang van GroenLinks langs alle relevante natuur- en milieuorganisaties bleek toen echter dat geen van de natuurorganisaties een voorbehoud maakt, maar een oordeel wil opschorten tot nader onderzoek wordt gedaan naar effecten op de vogeltrek. Stichting Natuur en Milieu, de Milieufederatie en Milieudefensie hebben in 2010 zelfs in een gezamenlijk persbericht hun steun uitgesproken voor stappen richting realisatie van het windpark op de Rotterdamse zeebodem.

Door het ontbreken van het bestuurlijke commitment voor het windpark heeft Eneco het benodigde natuuronderzoek, dat ongeveer een ton zou kosten, echter niet meer uitgevoerd. Het is daardoor bijvoorbeeld onbekend hoe vogels reageren op de Tweede Maasvlakte. De trekvogels volgen de kustlijn, maar zeer waarschijnlijk doen zij dat niet bij de Tweede Maasvlakte, maar vliegen ze rechtdoor over de Eerste Maasvlakte (in plaats van met een bochtje over de locatie van het windpark en/of de windmolens op de zeekering van de Tweede Maasvlakte).

GroenLinks vindt het een goed idee om naast een onderzoek naar de effecten van het lichtkunstwerk op zeevogels de gelegenheid te gebruiken om het onderzoek te verbreden naar de effecten van de volledige Tweede Maasvlakte op de vogeltrek en daarbij ook inzichtelijk te maken of een eventueel near shore windpark de vogeltrek kan verstoren. Overigens is al veel onderzoek gedaan naar het effect van windmolens op vogels, met name in Denemarken. Het WNF concludeert zelf in een eigen rapport dat het effect op vogels minimaal is en dat de onderwaterwereld zelfs baat heeft bij de molens. Die onderzoeken kunnen betrokken worden. Over effecten van bewegende lichtbundels op wieken, vermelden die onderzoeken natuurlijk nog niets.

6. *Ziet het college kans om het onderzoek naar effecten van een lichtkunstwerk te verbreden, zodat ook conclusies getrokken kunnen worden over de eventuele versturende effecten van andere ontwikkelingen? Zo ja, is het college bereid om de onderzoeksopzet met het Havenbedrijf te bespreken? Zo nee, waarom niet?*

GroenLinks verwacht van natuurorganisaties eerder verzet tegen het lichtkunstwerk dan tegen een windpark. Volgens onze informatie verwacht Eneco dat de hobbels overwonnen kunnen worden als overheden en Havenbedrijf positief meedenken en uitgaan van mogelijkheden i.p.v. onmogelijkheden. Door een convenant met natuur- en milieuorganisaties (bijvoorbeeld over de heitechniek om verstoring van de zeebodem te beperken) kan voorkomen worden dat het project verzandt in angst voor juridische procedures.

7. *Kan het college aangeven waarom angst voor juridische procedures geen rol lijkt te spelen bij de plannen voor het lichtkunstwerk, terwijl dat eerder wel een reden was bij het intrekken van steun aan plannen voor een windpark?*
8. *Is de inschatting van het college dat het lichtkunstwerk geen juridische stappen zal uitlokken en zo ja, op grond waarvan verwacht het college dit?*
9. *Wil het college met het Havenbedrijf afspreken dat de raad inspraak heeft in het ontwikkelen van het lichtkunstwerk op de Tweede Maasvlakte en in de opzet van het onderzoek naar de effecten? Zo nee, waarom niet?*

10. *Wilt u de raad tijdig informeren over de uitkomsten van het onderzoek en over de plaatsing van het lichtkunstwerk? Zo nee, waarom niet?*
11. *Is het college bereid om – als het uitgebreide natuuronderzoek naar effecten op de vogeltrek positief uitpakt voor een toekomstig windpark - een brug te slaan tussen natuur- en milieuorganisaties, Havenbedrijf, RCI, het ministerie van Economische Zaken en Eneco om alsnog te komen tot goede afspraken over het vlottrekken van het proces om een windpark te ontwikkelen voor de kust van de Tweede Maasvlakte? Zo nee, waarom niet?*

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Arno Bonte